

O'QUVCHILARDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI BILAN ISHLASH KO'NIKMASINI RIVOJLANTIRISH MODELI

Toshmamatova Munisa Toshmamatovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti mustaqil tadqiqotchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21532258>

Annotatsiya

Mazkur maqolada o'quvchilarda axborot texnologiyalari bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Tadqiqotda zamonaviy ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish, axborotni izlash, qayta ishlash, tahlil qilish va undan oqilona foydalanish kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiluvchi pedagogik model taklif etilgan. Shuningdek, modelning tarkibiy komponentlari, uni amaliyotga joriy etish mexanizmlari hamda o'quvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari ishlab chiqilgan modelning ta'lim samaradorligini oshirish va o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: axborot texnologiyalari, raqamli kompetensiya, pedagogik model, ta'lim texnologiyalari, axborot madaniyati, raqamli ta'lim, innovatsion ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv.

Аннотация

В статье рассматриваются теоретические и практические основы формирования у учащихся навыков работы с информационными технологиями. Предложена педагогическая модель, направленная на развитие цифровой компетентности, умений поиска, анализа, обработки и эффективного использования информации в образовательном процессе. Проанализированы структура модели, механизмы её внедрения и педагогические условия эффективного формирования цифровых компетенций учащихся. Результаты исследования показывают, что предложенная модель способствует повышению качества образования, развитию самостоятельной познавательной деятельности и эффективному использованию современных цифровых технологий в учебном процессе.

Ключевые слова: информационные технологии, цифровая компетентность, педагогическая модель, цифровое образование, образовательные технологии, информационная культура, компетентностный подход, инновационное обучение.

Kirish

So'nggi yillarda dunyo miqyosida ta'lim tizimining raqamli transformatsiyasi jadallashib, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish ta'lim sifatini belgilovchi muhim omillardan biriga aylandi. Axborot jamiyatining rivojlanishi natijasida o'quvchilarning nafaqat kompyuter savodxonligiga, balki axborotni izlash, tanqidiy tahlil qilish, qayta ishlash, saqlash va undan maqsadli foydalanish kompetensiyalariga ega bo'lishi zamonaviy ta'limning asosiy talablaridan hisoblanadi. Shu sababli umumiy o'rta ta'lim tizimida o'quvchilarda axborot texnologiyalari bilan ishlash ko'nikmalarini tizimli ravishda rivojlantirishga xizmat qiluvchi ilmiy asoslangan pedagogik modelni ishlab chiqish dolzarb masalalardan biri sanaladi.

Mamlakatimizda ta'lim tizimini raqamlashtirish, elektron ta'lim resurslaridan foydalanish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu jarayonlarda o'quvchilarning raqamli kompetentligini

rivojlantirish, ularni axborot makonida mustaqil faoliyat yuritishga tayyorlash hamda zamonaviy kasbiy faoliyatga mos kompetensiyalarni shakllantirish muhim vazifa sifatida e'tirof etilmoqda. Mazkur tadqiqotning maqsadi o'quvchilarda axborot texnologiyalari bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik modelini ishlab chiqish hamda uning samaradorligini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot davomida pedagogik kuzatish, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, modellashtirish, umumlashtirish hamda pedagogik tajriba metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, o'quvchilarning axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasini aniqlash maqsadida diagnostik topshiriqlar va so'rovnomalar qo'llanildi. Ishlab chiqilgan model kompetensiyaviy, tizimli va faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvlarga asoslandi. Modelning mazmunida axborot texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish, raqamli platformalar bilan ishlash, elektron ta'lim resurslaridan foydalanish, axborot xavfsizligi qoidalariga rioya qilish va zamonaviy dasturiy vositalardan amaliy foydalanish kabi komponentlar o'z aksini topdi. Ta'lim jarayonida loyiha metodi, muammoli ta'lim, interfaol metodlar, amaliy mashg'ulotlar va raqamli ta'lim platformalaridan kompleks foydalanish modelning asosiy pedagogik shartlari sifatida belgilandi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari ishlab chiqilgan modelning o'quvchilarda axborot texnologiyalari bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi. Model asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonida o'quvchilarning axborotni izlash, saralash va tahlil qilish, elektron hujjatlar bilan ishlash, taqdimotlar tayyorlash, bulutli texnologiyalardan foydalanish hamda internet tarmog'ida xavfsiz faoliyat yuritish bo'yicha bilim va ko'nikmalari sezilarli darajada rivojlandi. Shuningdek, o'quvchilarning mustaqil ishlash faolligi, ijodiy fikrlashi va muammolarni axborot texnologiyalari yordamida hal etish qobiliyati ham oshgani kuzatildi. Olingan natijalar ishlab chiqilgan modelning ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishga xizmat qilishini tasdiqlaydi.

Muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, axborot texnologiyalariga asoslangan pedagogik model o'quvchilarning zamonaviy ta'lim muhitiga moslashuvi hamda ularning raqamli kompetensiyalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Modelning asosiy ustunligi nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uzviy bog'lagan holda o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini rivojlantirishidir. Bundan tashqari, model sun'iy intellekt texnologiyalari, elektron ta'lim platformalari va bulutli servislarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish imkonini beradi. Natijada o'quvchilarda XXI asr ko'nikmalari, jumladan, tanqidiy fikrlash, axborotni tahlil qilish, hamkorlikda ishlash va raqamli muhitda samarali muloqot qilish kompetensiyalari shakllanadi. Shu bois mazkur modelni umumta'lim maktablari, akademik litseylar va professional ta'lim muassasalarida joriy etish ta'lim samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, o'quvchilarda axborot texnologiyalari bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish modeli zamonaviy ta'limning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Taklif etilgan model o'quvchilarning raqamli kompetentligini, axborot madaniyatini va mustaqil ta'lim olish salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Modelni amaliyotga joriy etish ta'lim jarayonining

sifatini oshirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish hamda raqamli ta'lim muhitini yanada takomillashtirish uchun muhim ilmiy-metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni. – Toshkent, 2020.
3. UNESCO. *ICT Competency Framework for Teachers*. Paris: UNESCO, 2018.
4. OECD. *The Future of Education and Skills: Education 2030*. Paris: OECD Publishing, 2019.
5. Полат Е. С. *Современные педагогические и информационные технологии в системе образования*. – Москва: Академия, 2019.
6. Хуторской А. В. *Компетентностный подход в современном образовании*. – Москва, 2018.
7. Abduqodirov A. A., Hayitov A. G. *Axborot texnologiyalari va masofaviy ta'lim*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.
8. To'xtayev B. *Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari*. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.